

Innst. S. nr. 95

(2004-2005)

Innstilling til Stortinget frå næringskomiteen

Dokument nr. 8:18 (2004-2005)

Innstilling frå næringskomiteen om forslag fra stortingsrepresentant Steinar Bastesen om en bredt sammensatt kommisjon for evaluering av politiske, juridiske, økonomiske og økologiske forhold i fiskeriene og hvordan globaliseringen og privatiseringen av ressursene påvirker fiskeriene og kystsamfunnene

Til Stortinget

SAMANDRAG

Det er bekymringsfullt at stadig større deler av de norske hav- og fiskeriressursene blir privatisert. Fiskernes tillitsmenn har i samarbeid med skiftende regjeringer vedtatt en omstrukturering i fiskeflåten for at de fiskerne som blir igjen i fiskeriyrket skal få bedret sine inntekter. Det har lenge vært en målsetning å ha en differensiert fiskeflåte, og forslagsstilleren er for at myndighetene sammen med fiskernes organisasjoner og etter råd fra forskerne bestemmer fiskekvotene.

I begynnelsen ble en del av denne omstruktureringen gjennomført ved at fiskere som solgte båtene sine, fikk mye mer for kvotene enn for båtene. Dette til tross for at kvotene var et personlig løyve fiskerne fikk av staten for å fiske et bestemt kvantum, og som ikke kunne overføres mot betaling til andre.

Det fryktes at en videreutvikling av kvotesalg kombinert med generasjonsskifte i selskaper kan føre til at aksjeselskaper vil kunne eie fiskekvoter. I dag er dette i strid med lovverket, fordi fordelingen av fiskeressursene også er omfattet av deltakerloven og råfiskloven. Men det må nevnes at også oppdrettsloven var restriktiv i begynnelsen av 1990-tallet, når det gjaldt hvem som kunne eie oppdrettskonsesjoner. I dag eier selskapet Nutreco, som er børsnotert i Amsterdam, store deler av den norske oppdrettsnæringen, konsesjoner som i sin tid ble gitt gratis til oppdrettere i distriktene og langs kysten for å gi bygdesamfunnene flere ben å

stå på. Liberaliseringen førte til at konsesjonene ble verdipapirer.

Undersøkelser foretatt av professor Terje Vassdal ved Norges fiskerihøgskole i Tromsø bekrefter at 1990-tallets fiskeristatsråder, toneangivende fiskeripolitikere, ledere av fiskeriselskaper, fiskeøkonomer, og ikke minst bankene, tok feil da de fastslo at fiskeoppdrett måtte konsentreres i få og store selskaper, "lokomotiver". Man frykter en lignende utvikling i fiskerinæringen, og at denne utviklingen allerede er godt i gang uten at man har tenkt på de fiskeripolitiske, distriktpolitiske, samfunnsmessige og ikke minst bankøkonomiske konsekvensene av denne utviklingen. En utvikling som kan føre til at norske fiskeressurser, som årlig utgjør verdier for over 10 mrd. kroner, havner på utenlandske hender.

Forslagsstilleren ser klart at omstruktureringen og kvotesalget i fiskerinæringen allerede har ført til en omfattende oppsamling av kvoter på færre hender, og at oppkjøpene som oftest er lånefinansiert via banker. Finnmark fylkeskommune har foreslått å regionalisere kvotene, for på den måten "å sikre at Finnmark har tilgang til ressursene utenfor sin egen kyst også om noen få tiår". Denne problemstillingen setter spørsmålstegn ved hele omstruktureringen av norsk fiskerinæring.

Det bør være i allmennhetens interesse at man får nedsatt en kommisjon som ser på mulige utviklingstrekk og foreslår alternative veier for hvordan utviklingen av denne samfunnsressursen skal forvaltes. Det burde være kommisjonens målsetning å få belyst og debattert:

- Er naturressursene samfunnets eiendom og hvem er "samfunnet" - stat eller allmenning?
- Hvor lenge kan eieren av en kvote disponere kvoten som sin egen; i 13 til 18 år, eller evig? Hvordan skal ressursene tilbakeføres til samfunnet?
- Hvordan sikrer man rekruttering innen et system med evige kvoterettigheter, og hvordan trygger

man generasjonsskifte innen et slikt system, f.eks. tilsvarende som odelsinstituttet?

- d) Hva er den smarteste og meste effektive måten for å få færre fiskere til å tjene mer penger?
- e) Hva som skjer i fiskerisamfunnene på grunn av omstruktureringen i fiskerinæringen, herunder bosettingsmønstret. Hva som i dag ligger i og hva som bør ligge i fiskerilovgivningens mål om å trygge bosetting og arbeidsplasser i kystdistriktene, og at fiskeressursene skal komme kystbefolkningen til gode.
- f) Er det sikkert at den utviklingen vi nå har innen fiskerinæringen er den smarteste ut fra fiskerøkonomiske og samfunnsøkonomiske kriterier?
- g) Fører denne omstruktureringen til at en fra før svært gjeldstyngt havfiskeflåte får større realverdier til å skaffe seg enda mer lånekapital på, som betyr at de blir stående i enda større gjeld til bankene?
- h) Hva skjer den dagen havfiskeflåten ikke klarer sine forpliktelser og bankene overtar båtene og ikke minst kvotene mer eller mindre reelt? Vil det da komme krav om at bankene også må få overta de store realverdiene fiskeriressursene representerer i tillegg til båter og utstyr?
- i) Er det i samsvar med Stortingets intensjoner at det nå ser ut til at denne situasjonen kan oppstå?
- j) Råfiskloven og deltakerlovens rolle og målsetning.
- k) Fiskeflåtens gjeldsbelastning og finansinstitusjonenes rolle som långiver og panthaver bør inngå som en naturlig del av vurderingene.

I dokumentet fremmes følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen nedsette en bredt sammensatt kommisjon for evaluering av politiske, juridiske, økonomiske og økologiske forhold i fiskeriene, og hvordan globaliseringen og privatiseringen av ressursene påvirker fiskeriene og kystsamfunnene. Kommisjonens sammensetning bør representere politiske parti, faglige organisasjoner, salgslag og forskningsmiljø. Kommisjonens oppgave foreslås blant annet å klargjøre og legge til rette for debatt om forholdene i og utviklingen av fiskeriene og kystsamfunnene."

MERKNADER FRÅ KOMITEEN

Komiteen, medlemene frå Arbeidarpartiet, leiaren Olav Akselsen, Bendiks H. Arnesen, Grethe Fossli og Aud Gaundal, frå Høgre, Silja Ekeland Bjørkly, Ivar Kristiansen og Michael Momyr, frå Framstegspartiet, Øystein Hedstrøm og Lodve Solholm, frå Sosialistisk Venstreparti, Åsa Elvik og Inge Ryan, frå Kristeleg Folkeparti, May-Helen Molvær Grimstad og Einar Steensnæs, og frå Senterpartiet, Odd Roger Enoksen, viser til vedlagt brev frå statsråd Svein Ludvigsen datert 29. november 2004.

Komiteen viser til at fiskeri- og havbruksnæringa har vore igjennom ein vanskeleg periode med dårleg lønsemd. Ei hovudutfordring er å skape ein balanse mellom ressurstilgangen og produksjonskapasiteten. Komiteen viser til statsråden sitt svarbrev der det vert stadfesta at dei fleste av problemstillingane forslaget tek opp vil bli drøfta i stortingsmeldinga som skal leggjast fram for Stortinget våren 2005.

Komiteen har utover dette ingen kommentarar og gjer framlegg om at Dokument nr. 8:18 (2004-2005) vert lagt ved protokollen.

TILRÅDING FRÅ KOMITEEN

Tilrådinga frå komiteen vert fremja av ein samla komité.

Komiteen har elles ingen merknader, viser til dokumentet og rår Stortinget til å gjere følgjande

vedtak:

Dokument nr. 8:18 (2004-2005) - forslag fra stortingsrepresentant Steinar Bastesen om en bredt sammensatt kommisjon for evaluering av politiske, juridiske, økonomiske og økologiske forhold i fiskeriene og hvordan globaliseringen og privatiseringen av ressursene påvirker fiskeriene og kystsamfunnene - vert lagt ved møteboka.

Oslo, i næringskomiteen, den 13. januar 2005

Olav Akselsen
leiar

Lodve Solholm
ordførar

Vedlegg**Brev fra Fiskeri- og kystdepartementet v/statsråden til næringskomiteen, datert 29. november 2004****Ad Dokument 8:18 (2004 - 2005).**

Forslag fra stortingsrepresentant Steinar Bastesen om en bredt sammensatt kommisjon for evaluering av politiske, juridiske, økonomiske og økologiske forhold i fiskeriene og hvordan globaliseringen og privatiseringen av ressursene påvirker fiskeriene og kystsamfunnene.

Det vises til brev fra næringskomiteen av 18. november 2004 hvor komiteen ber om Fiskeri- og kystdepartementets vurdering av ovennevnte forslag, herunder hvorvidt problemstillinger reist i forslaget vil bli behandlet i stortingsmeldingen som skal fremmes i løpet av vårsesjonen 2005.

Fiskeri- og kystdepartementet konstaterer at store deler av fiskeri- og havbruksnæringen har vært gjennom en svært vanskelig periode med dårlig lønnsomhet og flere konkurser. Mot slutten av fjoråret, og i inneværende år, har imidlertid utviklingen i store deler av næringen tatt en mer positiv retning, med bedring i lønnsomheten.

En vesentlig årsak til denne utvikling ligger i Regjeringens penge- og finanspolitikk som har medført lavere renter og en mer konkurransedyktige norsk valuta. Dette har vist seg å være av stor betydning for den konkurranseutsatte fiskeri- og havbruksnæringen.

Den sannsynligvis viktigste årsak til fiskeri- og havbruksnæringens problemer og svake inntjening, ligger i en betydelig overkapasitet, både på sjø- og landsiden. En rekke av de tiltak som departementet har introdusert har hatt som utgangspunkt å redusere, og etter hvert forhåpentligvis eliminere, ubalansen mellom ressurstilgangen på den ene siden, og høstings- og produksjonskapasiteten på den andre.

Etablering av en egen kommisjon slik representanten Bastesen foreslår finner ikke Fiskeri- og kystdepartementet å kunne støtte. Det alt vesentlige av de problemstillinger forslaget omhandler vil imidlertid bli drøftet i stortingsmeldingen som skal fremmes i vårsesjonen 2005 (jf. Stortingets vedtak av 12. februar 2004 (nr. 229 (2003-2004))).

